

21.12.22р. 04гр. укр. мова

Доброго дня! **Тема уроку.** Уживання прийменників **в і на** з географічними назвами і просторовими іменниками

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

Теоретична частина

Одне з головних умінь, необхідних сучасній людині — уміння здобувати різноманітну інформацію. Саме для цього нам і потрібен Інтернет. Але часто ми навіть не замислюємося про небезпеку інформаційних технологій, що стають частиною нашого життя. Саме про це ми сьогодні поговоримо на уроці.

Мовна тема уроку — «Уживання прийменників **в і на**». Ми узагальнимо правила вживання цих прийменників з географічними назвами й просторовими іменниками.

□ *Зробіть висновок про те, які значення мають прийменники.*

Прийменник <i>в (у)</i>	Прийменник <i>на</i>
У сусіда, у людей (особа, при якій щось відбувається)	На Київ, на вулицю (напрямок)
У кімнату, у море (рух усередину)	На місяць, на день (час дії)
В полі, в колективі (предмет, у якому щось міститься)	На сміх, на свято (мета дії)
У гніві, у хустці (відношення до іншого предмета)	Захворів на грип, багатий на ідеї (набуття предметом певних властивостей)
У вівторок, у бурю (час дії)	

В українській мові прийменник **в** (**у**) вживають, коли йдеться

про місце перебування *У веселій хаті й люди веселі. Що **в** лісі вродиться, то **в** дворі згодиться.*

про місце, всередину якого
спрямована дія *Не заглядай **у** чужий дім, а піклуйся своїм.
В одну воду не можна ввійти двічі.*

Увага! Якщо дія відбувається в напрямі до предмета, простору і може не закінчуватися проникненням усередину, уживають прийменник **до**: *іти **до** школи (у напрямі школи), іти **в** школу (всередину школи).*

про час, у який відбувається дія *Летять **у** вересні гуси — зиму на хвостах не-суть. Зроби краще тепер, ніж **у** четвер.*

Увага! Коли вказують час за роком, кажуть так: *цього року (не в цьому році), позаторік (не в позаминулому році).*

про психічний стан, обставини, у яких хтось перебуває, зацікавленість чимось *Не пишайся **у** щасті, не принижуйся **в** нещасті.
У гурті з добрими людьми і сам таким станеш.*

Прийменник **в (у)** уживають з іменниками, що позначають

назви держав, республік, областей, районів, міст, сіл, селищ	у Європі, в Україні, у Німеччині, у Миргороді, у Каменівці
види навчальних закладів	у школі, у коледжі, в інституті

Іменники, що позначають місцевість і мають суфікс **-ин-** (типу *Львівщина*, *Сумщина*, *Київщина*) є винятками: їх уживають із прийменником **на**: *Немає кращих лісів, як **на** Сіверщині* (Ю. Мушкетик). ***На** Харківщині стартувала Всеукраїнська універсіада.*

Із прийменником **в (у)** уживають лише іменник *Галичина*: *У роки Першої світової війни **в** Галичині було сформовано Легіон Українських Січових Стрільців.*

Прийменник **на** вживають з іменниками, що позначають

вулиці, проспекти, площі	на проспекті Миру, на вулиці Басейній
географічні поняття, де відбувається певна дія, поширюється певний стан	на заході, на Чорному морі
курси, факультети	на випускному курсі, на математичному факультеті
засоби пересування	на поїзді, на трамваї, на автобусі, на човні

Уживання прийменника **в (у)** з назвами засобів пересування підкреслює знаходження всередині предмета: *читав у машині, поїзді і т. ін.* Говорячи про пересування, можна використати і безприйменникову конструкцію: *пересуватися поїздом, трамваєм, автобусом, човном.*

З іменниками, що позначають назви гірських місцевостей і видовищ, можуть використовуватися обидва прийменники: ***на** Кавказі, **на** Евересті, але **в** Карпатах, **в** Криму; **в** театрі, але **на** концерті.*

ПРИЙМЕННИК — службова частина мови, яка виражає залежність одного повнозначного слова від іншого в словосполученні або реченні.

Прийменники самі членами речення не виступають. Прийменник підкреслюють разом із тим членом речення, з яким він пов'язаний за змістом:

Я від колиски чую рідну мову. Зацвіла калина біля круч Дніпра.

Прийменники не мають лексичного значення: *у, за, перед, через*. Проте разом із відмінковими формами іменників, займенників та числівників вони можуть указувати на:

- місце: *По діброві вітер віє, гуляє по полю, Край дороги гне тополлю до самого долу* (Т. Шевченко);
- час: *Сумним бузок стає під вечір* (Г. Чубач);
- причину: *Повітря тремтить від спеки* (М. Коцюбинський);
- мету: *А я піду за волю проти рабства* (Леся Українка);
- кількість: *У майстерні невеликі, на чотири шибки, віконця* (М. Стельмах)

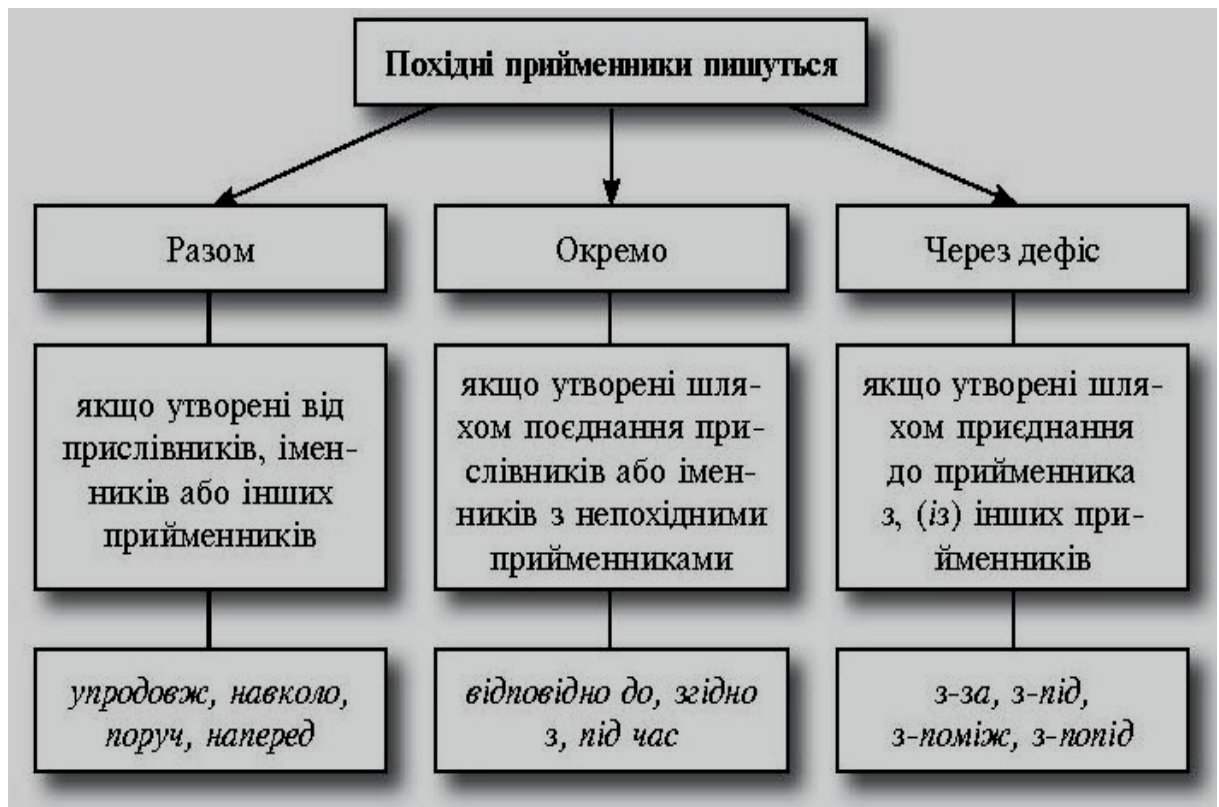
Найчастіше прийменники стоять при іменнику.

З усіма частинами мови прийменники пишемо окремо.

За способом творення (або походженням) усі прийменники поділяються на непохідні й похідні.

До непохідних належать прийменники в, на, від, до, при, під, з, за, над, через та ін., походження яких визначити неможливо.

Похідні прийменники утворені шляхом складання кількох непохідних прийменників (посеред → по + серед; з-за → з + за) або переходу самостійних частин мови в прийменники (край, близько, відповідно до).

Домашнє завдання

Посилання на підручник:

<https://pidruchnyk.com.ua/1317-ukrainska-mova-golub-11-klas.html> вивчити правила;

1. Опрацювати матеріал підручника; скласти конспект.
2. Списати, розкриваючи дужки. Прокоментувати орфограму «Написання похідних прийменників **разом, окремо й через дефіс**».

(За)для нас; (з)поміж нас; (по)між людьми; (на)чолі(з) учителем; (з)під опіки батьків; (на)зустріч щастю; (у)напрямку(до) площі; (на)передодні свята; (по)над деревами; (у)ві сні; (з)(по)над гір; (з)над вершин дерев.

3. Пояснити правопис **однозвучних слів**. Визначити, до яких частин мови вони належать.

Зібратися (в)гори — котитися (з)гори — котитися (з)гори високої; говорити (в)третє — заглянути (в)третє вікно; приїхати (в)двох — (у)двох кімнатах; йти (на)зустріч — (на)зустріч з братом.